

Загурський О.Б.

*Прикарпатський
національний університет
ім. Василя Стефаника,
доцент кафедри
кримінального права, к.ю.н.,
доцент*

Zagursky O.B.

*Precarpathian National
University named after Vasil
Stefanik, Associate Professor
of Criminal Law Chair, PhD*

ДО ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ОБВИНУВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Прийняті за останні роки закони, зокрема Закон України “Про прокуратуру” в новій редакції, зміни в кримінальному процесуальному законодавстві вимагають принципово нового підходу до визначення місця і ролі прокурора у судовому процесі. В умовах проведеної в Україні судово-правової реформи, суть якої полягає у створенні державно-правового механізму захисту прав і законних інтересів особистості кожного громадянина, ефективна реалізація державного обвинувачення стає одним з провідних напрямків діяльності органів прокуратури. Звільнення суду від обвинувальної функції істотно змінює процесуальне становище та завдання прокурора, який бере участь у кримінальному провадженні.

На думку В. В. Кудрявцева, “що стосується деяких функцій прокуратури, то при всій різноманітності прокурорських систем є так звані “традиційні” функції, притаманні всім прокуратурам світу. Зокрема, є природною для діяльності прокуратури у всіх демократичних країнах і повністю відповідає рекомендаціям функція кримінального переслідування. До традиційних функцій належать також підтримання державного обвинувачення в суді нагляд за дотриманням законності органами досудового розслідування. Інші функції залежать від соціально-економічного розвитку, криміногенних чинників, національних культурних і правових традицій у кожній конкретній країні” [1, с. 173].

Г. Д. Харебава з позиції діяльнісного підходу визначає “ефективність прокурорського нагляду як досягнутий за допомогою мінімальної затрати часу і процесуальних засобів результат наглядової діяльності прокуратури, який відображений в конкретному рівні законності. Проте

ефективність наглядової діяльності прокуратури, у зв'язку з регулюванням її нормами права, багато в чому залежить від якості такого правового регулювання. Неякісне правове регулювання ускладнює досягнення поставлених перед прокуратурою завдань, підвищує витратність наглядової діяльності, яка здійснюється. Таким чином, в основі ефективного прокурорського нагляду лежать два взаємообумовлених правових фактори: перший – якість правового регулювання прокурорського нагляду; другий – ефективність правозастосовчої діяльності органів прокуратури” [2, с. 12].

П. М. Каркач стверджує, що ”ефективність державного обвинувачення – це результат цілеспрямованої дії прокурора. Оцінка ефективності діяльності прокуратури з підтримання державного обвинувачення в суді включає результати роботи кожного державного обвинувача в суді і відображає ефективність роботи кожного в цілому, районного, міського прокурора при виконання цієї функції. З урахуванням функціональних цілей прокурора в суді внутрішніми критеріями оцінки ефективності його обвинувальної діяльності з викриття винності підсудного у скоєнні злочину є: а) забезпечення повноти, всебічності й об'єктивності дослідження доказів; б) обґрунтування юридичної кваліфікації злочину; в) повнота виявлення причин і умов скоєння злочину; г) достатність заходів щодо відшкодування шкоди; д) обґрунтованість запропонованої міри покарання; е) своєчасність і адекватність реагування на порушення закону в процесі судового розгляду та реагування на незаконні судові рішення” [3, с. 316-317].

Практичне значення застосування критеріїв оцінки підтримання державного обвинувачення в суді дає змогу керівнику прокуратури:

1) виявляти позитивний досвід у діяльності прокурора як державного обвинувача в судів і запозичувати його для використання іншими державними обвинувачами;

2) установити недоліки в діяльності державного обвинувача, визначити їх причини і вжити заходів щодо підвищення якості та результативності підтримання державного обвинувачення в суді;

3) враховувати і таку особливість застосування визначених критеріїв оцінки якості підтримання державного обвинувачення, як стимул для кожного державного обвинувача сумлінно виконувати свою роботу, глибоко усвідомлювати свою відповідальну роль у судовому процесі [4, с. 176-177].

В. О. Середя стверджує, що внутрішніми критеріями оцінки ефективності діяльності прокурора з викриття винності підсудного у скоєнні

злочину є наступні: а) забезпечення повноти, всебічності й об'єктивності дослідження доказів; б) обґрунтування юридичної кваліфікації злочину; в) повнота виявлення причин і умов скоєння злочину; г) достатність заходів щодо відшкодування заподіяної злочином шкоди; д) обґрунтування запропонованої міри покарання. Критеріями ефективності, що характеризують ступінь досягнення прокурором цілі щодо своєчасності й адекватності реагування на порушення закону, виступають: а) своєчасність і адекватність реагування на порушення закону в процесі судового розгляду; б) своєчасність і адекватність реагування на незаконні судові рішення. Для оцінки ступеня ефективності праці прокурора, на думку автора, основним узагальненим показником є рівень організації даної роботи, який повинен відображати: а) особистий внесок прокурора в діяльність із реалізації вказаної конституційної функції в суді; б) рівень організації роботи і надання методичної допомоги державним обвинувачам; в) стан реагування на незаконні судові рішення [5, с. 14-15].

Таким чином, ефективність механізму державного обвинувачення є важливим фактором, який впливає на ефективність кримінальної процесуальної політики в сфері як досудового розслідування, так і інших напрямів кримінальної процесуальної політики. Від ефективної діяльності прокурора залежить виконання цілей кримінальної процесуальної політики, причому прокурор діє не від власного імені, не від імені якогось органу державної влади, а від імені суспільства, а отже повинен дотримуватись двох важливих вимог: з одного боку, дбати про права особи, з іншого – про належну дієвість системи кримінального судочинства, за яку вони певною мірою несуть відповідальність.

1. Kudriavtsev, V. V. *Problemy i perspektyvy reformuvannia orhaniv prokuratury [Tekst] / V. V. Kudriavtsev // Reformuvannia sudovykh i pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy: problemy ta perspektyvy: materialy naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kharkiv, 14 travnia 2010 r.). – Kh.: Odissei, 2010. – S. 171-176.*
2. Kharebava, H. D. *Effektyvnost prokurorskoho nadzora za orhanamy predvartelnogo sledstvyia [Tekst] : avto-ref. dys. na soyskanye nauch. stepeny kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.11. "Sudebnaia vlast, prokurorskyi nadzor, orhanyzatsiia pravookhranytelnoi deiatelnosti" / Heorhyi Dzhemalyevych Kharebava. – Rostov-na-Donu, 2012. – 26 s.*
3. Karkach, P. M. *Kryterii otsinky efektyvnosti derzhavnoho obvyuvachennia v sudi [Tekst] // P. M. Karkach / Reformuvannia sudovykh i pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy: problemy ta perspektyvy: materialy naukovo-praktychnoi*

konferentsii (14 travnia 2010 r., m. Kharkiv). – Kh.: Odisei, 2010. – S. 315-317.

4. *Karkach, P. M. Derzhavne obvyuvachennia v sudi za novym kryminalnym protsesualnym zakonodavstvom Ukrainy: navchalnyi posibnyk [Tekst] / P. M. Karkach. – Kh.: Pravo, 2013. – 184 s.*
5. *Sereda, V. O. Problemy pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti prokurora z pidtrymannia derzhavnoho obvyuvachennia v sudi [Tekst] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.10 "sudoustrii; prokuratura ta advokatura" / Viktor Oleksandrovych Sereda. – Kharkiv, 2006. – 22 s.*

Загурський О.Б. До питання ефективності державного обвинувачення в умовах реформування органів прокуратури України

В умовах проведеної в Україні судово-правової реформи, суть якої полягає у створенні державно-правового механізму захисту прав і законних інтересів особистості кожного громадянина, ефективна реалізація державного обвинувачення стає одним з провідних напрямків діяльності органів прокуратури. Звільнення суду від обвинувальної функції істотно змінює процесуальне становище та завдання прокурора, який бере участь у кримінальному провадженні.

Практичне значення застосування критеріїв оцінки підтримання державного обвинувачення в суді дає змогу керівнику прокуратури:

1) виявляти позитивний досвід у діяльності прокурора як державного обвинувача в судів і запозичувати його для використання іншими державними обвинувачами;

2) установити недоліки в діяльності державного обвинувача, визначити їх причини і вжити заходів щодо підвищення якості та результативності підтримання державного обвинувачення в суді;

3) враховувати і таку особливість застосування визначених критеріїв оцінки якості підтримання державного обвинувачення, як стимул для кожного державного обвинувача сумлінно виконувати свою роботу, глибоко усвідомлювати свою відповідальну роль у судовому процесі

Загурский А.Б. К вопросу эффективности государственного обвинения в условиях реформирования органов прокуратуры Украины

В условиях проводимой в Украине судебно-правовой реформы, суть которой заключается в создании государственно-правового механизма защиты прав и законных интересов личности каждого гражданина, эффективная реализация государственного обвинения становится одним из ведущих направлений деятельности органов прокуратуры. Освобождение суда от обвинительной функции существенно меняет процессуальное положение и задачи прокурора, участвующего в уголовном производстве.

Практическое значение применения критериев оценки поддержания государственного обвинения в суде позволяет руководителю прокуратуры:

1) выявлять положительный опыт в деятельности прокурора как государственного обвинителя в судов и заимствовать его для использования другими государственными обвинителями;

2) установить недостатки в деятельности государственного обвинителя, определить их причины и принять меры по повышению качества и результативности поддержания государственного обвинения в суде;

3) учитывать и такую особенность применения определенных критериев оценки качества поддержания государственного обвинения, как стимул для каждого государственного обвинителя добросовестно выполнять свою работу, глубоко осознавать свою ответственную роль в процессе.

Zagursky O.B. On the question of the effectiveness of public prosecution in terms of reforming the prosecution Ukraine

In terms of Ukraine held in judicial reform, the essence of which is to create state-legal mechanism to protect the rights and interests of each individual citizen, the effective implementation of public prosecution is one of the leading areas of prosecutors. Exemption from court prosecution function significantly alters the position and objectives of procedural prosecutor who is involved in criminal proceedings.

The practical significance of the use of assessment criteria for the state accusation in court allows the head of the prosecution:

1) identify the positive experience of the prosecutor as a state prosecutor in courts and adopt it for use by other state prosecutors;

2) set the deficiencies in the public prosecutor, to determine their cause and take measures to improve the quality and effectiveness of state accusation in court;

3) take into account the use of a feature defined criteria for assessing the quality of state accusation as an incentive for each state prosecutor conscientiously perform their work, deeply aware of their responsibilities in the trial